

1. Zahvalnost, ta plemenita osobina vjernih ljudi, okupila nas je danas u kraljevskom gradu Kninu, na proslavi dvadesete obljetnice oslobođenja domovine, kojim je velik dio hrvatskoga teritorija vraćen u svoje međunarodno priznate okvire.

U ovoj crkvi Gospe Velikoga hrvatskoga krsnoga zavjeta u Kninu, jučer posvećene po domaćem dijecezanskom biskupu šibenskom mons. Anti Ivasu, stojimo pred Bogom i nosimo mu ne samo svoju osobnu povijest, nego i povijest koja sve nas nadilazi, povijest hrvatskoga naroda i naše domovine Hrvatske.

Ovdje u Kninu susreću se naša prošlost i sadašnjost, ovdje se isprepliće naša crkvenost i naše narodno biće, ovdje su duboki korijeni našega kršćanskog identiteta i odavde se bolje vide prijelomnice hoda hrvatskoga naroda kroz povijest. No, ovdje smo ponajprije radi toga da bismo zahvalili Bogu i hrvatskim braniteljima za slobodnu domovinu.

Ovdje u Kninu molitva za domovinu, tako potrebna u ovome trenutku naše nacionalne povijesti, ima snažnu znakovitost. Ona je vidljiva i po prisutnosti hrvatskih biskupa kojima je stalo do zajedništva hrvatskih vjernika. Danas svjedočimo tom zajedništvu kakvo se u Kninu već dugo nije očitivalo.

2. U središtu današnje Božje riječi nalazi se pouzdanje u Gospodina; pouzdanje koje susrećemo u ovoj crkvi Bogorodice Marije, Majke Spasiteljve i Majke naše koju zovemo Gospa Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta i time dajemo do znanja da je i Marija u temelju naše vjere, naše predanosti, odanosti i zahvalnosti Bogu, kako osobne tako i cijeloga naroda.

Upravo je pouzdanje u Boga izvor utjehe, nade i istinske ljudske sreće. U tom smislu naviještena Božja riječ nam pomaže povezati pouzdanje u Boga i radost, kao i suprotnost takvom stavu, a to je nepouzdanje u Boga i neprihvatanje njegove volje, što vodi u beznade.

Knjiga Brojeva progovorila nam je o izabranome narodu u pustinji koji šalje svoje ljude na izviđanje zemlje Božjega obećanja. Vratili su se nakon što su je promatrali četrdeset dana. Viđeno su opisali riječima koje su postale poslovične: Zemlja kojom teče med i mlijeko. Pokazali su da postoje pretpostavke za dobar svakidašnji život.

No, u toj zemlji naišli su i na zapreke kojih su se prestrašili: velike utvrde i snažne ljude. To je bio razlog oklijevanju i gubitku pouzdanja. Odgovarali su narod od nakane da uđe u tu zemlju te širili sumnju u mogućnost da ta zemlja bude njihova. Posumnjali su u Boga i u njegova obećanja, napustili su sigurnost koja im je bila oslonac. Početno oduševljenje i radost splasnuli su pred poteškoćama. Nakon toga, Bog kažnjava njihovu pobunu, njihovo opiranje njegovu planu i nevjeru.

U Evanđelju smo također susreli odnose između radosti i poteškoća, radosti i pouzdanja. Poznat nam je taj evanđeoski odlomak. Tijekom svadbene gozbe ponestalo je vina; nad radost slavlja nadvila se prijetnja. U tim se neugodnim okolnostima za mladence našla i Marija, kao dionica slavlja i kao osoba koja vidi potrebe bližnjih. Zahvaljujući njenu pouzdanju, vjeri i posredništvu radost nije prekinuta.

3. Dragi vjernici, s pouzdanjem u Boga došli smo danas u ovaj grad. Knin je danas hodočasnički grad, a ova crkva svetište domovinske zahvalnosti. Neprevarljivim očima duše zagledani u svoju povijest, svjesni okolnosti koje su nas dopratile do ove točke, mi se sjećamo, i mi svjedočimo, ovdje, pred Bogom, da su se prvih dana mjeseca kolovoza godine 1995. upravo u Kninu, simbolički otključala vrata kroz koja je hrvatska domovina oslobođena. Hrvatski branitelji i redarstvenici tada su ušli u Knin, noseći u srcima svoje supruge, djecu, očeve i majke, braću i sestre, obitelji, gradove od Vukovara do Dubrovnika, i cijeli narod. Danas smo ponosni došli u Knin sa svima njima povezani u srcu kako bismo, kao Crkva, zahvalili Bogu na daru slobode. Baštinici smo mira. I danas Bogu zahvaljujemo za sve žive koji su nam ga omogućili, a molimo za one koji su živote utkali u neprobojno platno naše slobode.

Srcem uzdižemo zahvalnu molitvu Bogu za sve poginule i umrle hrvatske branitelje, sinove i kćeri Lijepe naše, koji su nam mir dali okusiti pod vodstvom prvoga hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana, i u doba dragoga duhovnoga autoriteta hrvatskoga puka, sluga Božjega kardinala Franje Kuharića, a ovdje se s osobitim poštovanjem spominjem i blagopokojnog biskupa šibenskoga Srećka Badurine, zauzetog mirotvorca.

Kao vjernici znamo: u životu nema slučajnosti. Ako se hrvatski vjerni puk tijekom Domovinskoga rata predao zagovoru Blažene Djevice Marije, što su na poseban način, s krunicom u ruci, činili hrvatski branitelji, je li bilo moguće da se veličanstvena pobjeda ne izbori i na njezin blagdan? Ona je posredovala Isusovu prvom čudu u Kani Galilejskoj, a znamo da je njezin zagovor, zaštita Gospe Snježne, bio presudan i u čudu hrvatske obrane i oslobođenja.

4. Braćo i sestre, danas mirno slavimo Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, te Dan hrvatskih branitelja, jer su i visoke međunarodne institucije potvrdile da je oslobađanje Hrvatske bila časna misija hrvatskih vojnika, i da je jedini motiv hrvatske države bio uspostava pravednoga mira. Dovoljno je zaviriti u podatke o onima koji su Hrvatsku branili i oslobodili, kako bi se shvatilo da hrvatska sloboda nije plod nacionalne niti vjerske isključivosti. Vojno-redarstvena akcija »Oluja« označila je završetak rata u Hrvatskoj, omogućila mirnu reintegraciju preostalog okupiranog hrvatskog teritorija i donijela nagovještaj mira za Bosnu i Hercegovinu.

Teško je reći kada su Hrvati bili radosniji nego prije dvadeset godina, kad je bila oslobođena domovina. Za tu smo radost došli zahvaliti Bogu, jer smo svjedoci događaja koji nisu protumačivi bez Božje prisutnosti i pomoći. Neki će govoriti o iznenađujućemu tijeku i okolnostima, o stručno izvršenoj akciji, dok mi vidimo čudo oslobađanja koje su ostvarili hrabri ljudi, ispunjeni pouzdanjem u Boga.

5. Stoga, kako je moguće da danas netko optužuje Hrvatsku za protjerivanje, nazvano etničkim čišćenjem, kada su upravo Hrvati i pripadnici nesrpskog stanovništva s tog okupiranog područja bili u jesen 1991. godine protjerani, morali ostaviti svoja ognjišta i sve što su imali, a mnogi su među njima bili i pogubljeni. Opustošeno je na tom području 68 katoličkih župa, a prognano oko 100.000 katoličkih vjernika. Nakon oslobođenja, u kolovozu 1995. godine, u tim župama naišli smo na pustoš i otkrili porušene i spaljene domove naših vjernika, razorene i obeščašćene katoličke crkve, kapele, groblja – pogaženo svjedočanstvo našeg tisućljetnog katoličkog života. Smijemo ovdje ustvrditi da neki koji danas optužuju druge ili su zagovarali postupke takvog čišćenja, ili su šutjeli kad su mogli i morali govoriti, ili su i sami u njima sudjelovali.

Iako su hrvatske vlasti, kad je započela akcija oslobađanja, upućivale srpskom stanovništvu – kojega je prema popisu iz 1991. godine bilo na tom području oko 160.000 - opetovani poziv da ostanu mirni u svojoj domovini, da im se jamče sva ljudska i građanska prava i da polože oružje, srpsko je stanovništvo ipak bježalo odvozeći svoje stvari.

Kardinal Franjo Kuharić u jednom izlaganju u listopadu 1995. godine ovako je prosudio takvo postupanje srpskog stanovništva. On kaže: »Smatramo da su tri važna razloga:

1. Toliki su bili indoktrinirani idejom Velike Srbije da nisu htjeli nipošto prihvatiti realnost države Hrvatske da bi u njoj živjeli kao njezini ravnopravni građani;
2. I njihove vlasti su dale zapovijed da odlaze. Pravoslavni episkop Longin, koji je boravio u Kninu, kazao je, nešto više od mjesec dana prije Oluje, da će oni pozvati srpski narod na odlazak iz Hrvatske ako Hrvatska napadne takozvanu Krajinu;
3. Treći razlog je osjećaj krivnje. Mnogi su sudjelovali u pljački, paljenju i rušenju hrvatskih kuća, u rušenju katoličkih crkava i crkvenih objekata. Susjed koji je susjedu zapalio kuću ili mu još nekoga iz obitelji ubio, nije imao hrabrosti dočekati toga susjeda kad se bude vratio iz progonstva«.

(Govor kardinala Franje Kuharića u Vatikanu, 17. listopada 1995. godine na sastanku biskupa iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, SR Jugoslavije i Makedonije s papom Ivanom Pavlom II. i njegovim suradnicima iz Rimske kurije, u: *Ranjena Crkva u Hrvatskoj*, Zagreb 1996., str. 13).

6. Braćo i sestre, rat je veliko zlo i uvijek ostavlja teške posljedice na duhovnom i materijalnom području. Vjerujemo da mnogi hrvatski građani srpske nacionalnosti nisu po vlastitoj odluci napustili svoje domove. Naša je Crkva apelirala na hrvatske prognanike i druge građane da ne padnu u napast mržnje i osvete. Nažalost, bilo je nakon vojno-redarstvene akcije i slučajeva pljačkanja i paljenja srpskih kuća, bilo je i žrtava. Zbog toga treba žaliti. Danas se s ljudskim i kršćanskim pijetetom spominjemo svih žrtava rata devedesetih godina prošloga stoljeća na hrvatskim prostorima, a kao vjernici molimo pokoj njihovim dušama.

Čeznuli smo za slobodom i – nakon desetljeća totalitarizama – premda smo istinski tražili mir, spremni na pomirbu i opraštanje, osjetili smo silinu zla koje pred sobom nije imalo nikakva obzira niti mjeru čovječtva. Toj silini zla i promicateljima zla nije bilo do naroda, ni hrvatskoga, ni srpskoga u Hrvatskoj.

7. Dragi vjernici, što smo zapravo tražili? Da se prekine nasilje, da se obrišu suze, da se ljudi vrate u svoje domove, da se našem narodu priznaju prava koja imaju drugi narodi, da se poštuje na referendumu demokratski očitovana volja hrvatskih građana za državom Hrvatskom. I danas nam se može činiti da su neke stvari nakon oslobođanja krenule u pogriješnome smjeru; da je trebalo djelovati ranije, kako zlo ne bi ojačalo. Moramo se ozbiljno pitati: Gdje smo sve bili nevjerni Bogu; koliko smo se od njega udaljili i bili nedovoljno ponizni; gdje smo trebali, a nismo svjedočili pouzdanje u njega?

Budući naraštaji proučavat će vojno-redarstvenu operaciju »Oluja« pod raznim vidovima, počevši od vojnih analitičara. Mi smo zahvalni Bogu što je ona bila nagovještaj mira na ovim prostorima. Ona je učinkovito zaustavila djelovanje imperijalističkih ratnih ideologija kojima je okvir jugoslavenske države služio za ostvarivanje njihovih ciljeva. Ona se dogodila u zadnjem desetljeću dvadesetog stoljeća. U stoljeću koje je na ovim prostorima državno politički obilježeno jugoslavenskom tvorevinom koja je u svim etapama svojega postojanja na hrvatskim prostorima generirala napetost između Hrvata i Srba. Željeli bismo vjerovati da je i taj period hrvatske povijesti završen.

8. Hrvatska danas živi novo razdoblje svoje povijesti u suvremenom zajedništvu europskih zemalja. Potrebno je otvarati se novim izazovima europskog društva, ali istodobno čuvati i promicati hrvatski identitet i hrvatsko zajedništvo koje je niknulo kao plod hrvatske obrane, hrabrosti i mudrosti mnogih. I ne mislim samo na ljude na najodgovornijim položajima, kojima svakako dugujemo zahvalnost, nego i na jednostavne ljude koje je uvelike oblikovala molitva i vrijednosti vjere, na ljude iskušane patnjom.

Devedesetih godina prošloga stoljeća hrvatski je čovjek iskusio svu milinu zajedništva, solidarnosti, mudrosti, znanja, požrtvornosti i napose žive vjere, što se pretvorilo u spasonosni koridor prema miru. Upravo te vrjednote treba izučavati, na njih podsjećati i njih mudro ugrađivati u školske i akademske sustave, u gospodarske strategije, u dugoročne razvojne planove, u pronatalitetne politike.

9. Mi, građani Hrvatske, možemo se nositi sa svim problemima, i onim najvećim, budu li zaživjele vrjednote mira i zajedništva za koje smo se izborili. Hrvatska čezne za unutarnjim prijateljem! Zato kao zagrebački nadbiskup, molim tebe, hrvatski politički dužnosniče, da budeš prijatelj hrvatskomu narodu; molim tebe, koji radiš u sudstvu, tebe u kulturi, tebe u znanosti, tebe u sportu, tebe u medijima, tebe u gospodarstvu da budeš prijatelj hrvatskomu narodu; pozivam tebe, brate i sestro u vjeri, gdje god bili, da budete prijatelji narodu svomu! Ovdje u Kninu obraćam se i vama poštovani sugrađani srpske nacionalnosti: budite prijatelji zajedničke nam domovine Hrvatske. Ovdje su naši korijeni, ovdje nam je zajednička sadašnjost i budućnost.

Bog nam daruje mogućnost življenja u zemlji koju nam je on povjerio i za koju ne samo mi, nego mnogi koji je upoznaju kažu da je lijepa. Zemlja je to u kojoj možemo zahvalno živjeti čuvajući vrijednosti života i obitelji; zemlja u kojoj se treba naći dovoljno posla za sve; zemlja koja može razveseliti srce i čovjeka učiniti čovječnijim.

10. Hrvatska himna, čiji zvuci danas odzvanjaju Kninom, nigdje izrijekom ne spominje Boga, no svakim stihom upućuje na Stvoritelja. Samo je On mogao stvoriti takvu ljepotu ravnica, planina i mora, potaknuti toliko junaštvo i milinu, o kojoj stihovi Lijepe naše pjevaju.

Kao vjernici danas molimo Trojedinoga Boga da očinskom brigom blagoslovi i štiti domovinu nam Hrvatsku, a mi mu kao pradjedovski zavjet ostavljamo vjernost i zahvalnost: dok nam njive sunce grije, dok nam hrašće bura vije, dok nam mrtve grobak krije, dok nam živo srce bije!

Danas se ovdje vidi da Hrvatska prepoznaje što je vrijedno. Kao narod koji naročito časti Bogorodicu osjećamo koliko nam je potreban njezin zagovor, da bismo lakše prihvatili Božju volju. Da bismo bolje čuli što nam to Gospodin govori, obnovimo svoj zavjet s krsnoga vrela, ohrabreni pouzdanjem koje je svjedočio blaženi Alojzije Stepinac.

Stoga se na kraju poniznom molbom obraćam Gospi Velikoga hrvatskoga krsnoga zavjeta:

U srcu tvoga starodrevnog Knina
primi naš zavjet, vrijedniji od zlata;
blagoslov spusti s nebeskih visina,
Ti, Kraljice i Majko Hrvata.

Amen.